

بررسی تاثیر شناخت درمانی گروهی بر اجتماع هراسی

قهرمان محمودی عالمی (M.Sc.)* عماد غفارزاده (M.Sc.)**

حمیده عظیمی (M.Sc.)*** جبار حیدری (M.Sc.)****

چکیده

سابقه و هدف: اجتماع هراسی، سومین اختلال شایع روان پزشکی می باشد که سبب افت عملکرد مبتلایان شده و خسارت اقتصادی زیادی را برای خانواده ها و جامعه به همراه دارد. اگرچه پژوهش های انجام شده، کارآیی درمان های دارویی و رفتاری را در مبتلایان به اجتماع هراسی تایید کرده اند، شیوع زیاد و عدم پاسخ درمانی مناسب موجب جلب نظر پژوهشگران به استفاده از شناخت درمانی شده است. لذا پژوهش حاضر، با هدف تعیین تاثیر شناخت درمانی گروهی بر اجتماع هراسی دانش آموزان پسر دبیرستان های دولتی شهر کاشان انجام گردید.

مواد و روش ها: پژوهش حاضر، یک مطالعه کارآزمایی بالینی است که تاثیر شناخت درمانی را با تعیین و مقایسه اجتماع هراسی در گروه مورد و شاهد به هنگام ورود به پژوهش و ۶ هفته بعد از آن مورد بررسی قرار داده است. نمونه های پژوهش را ۴۴ نفر از دانش آموزان پسر دبیرستان های دولتی شهر کاشان تشکیل می داد که براساس فهرست دانش آموزان دارای مشکلات رفتاری ارائه شده از طرف کمیته مشاوره آموزش و پرورش کاشان و بوسیله ملاک تشخیصی هراس اجتماعی DSM-IV، و توسط روانپزشک طرح، انتخاب و دانش آموزانی که امتیاز بیش تری را از «پرسشنامه اجتماع هراسی ماتیک و کلارک» کسب کرده بودند برای پژوهش حاضر در نظر گرفته شدند. نمونه های پژوهش پس از همگن شدن، به دو گروه مورد و شاهد تقسیم شدند. گروه مورد، تحت آموزش شناخت درمانی، طی ۱۲ جلسه از قرار هفته ای ۲ جلسه یک ساعت و نیمه قرار گرفتند و جهت گروه شاهد، هیچ برنامه آموزشی در نظر گرفته نشد. ابزار گردآوری داده ها به روش خود گزارش دهی و با استفاده از آمار توصیفی و آزمون های مستقل و زوج، ضریب همبستگی پیرسون و آنالیز واریانس یک طرفه و با به کارگیری نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها: یافته ها نشان داد که در گروه مورد، بین اجتماع هراسی، به هنگام ورود به پژوهش و ۶ هفته بعد از شناخت درمانی، اختلاف معنی داری وجود داشته است ($P < 0/05$). در حالی که در گروه شاهد از این نظر، تفاوت معنی داری مشاهده نشد. هم چنین بین نمرات اجتماع هراسی در دو گروه مورد و شاهد، تفاوت معنی داری مشاهده گردید ($P < 0/05$).
استنتاج: در این پژوهش، شناخت درمانی در کاهش اجتماع هراسی دانش آموزان پسر گروه مورد، در مقایسه با گروه شاهد، تاثیر بیش تری داشته است. بر همین اساس، استفاده از شناخت درمانی، برای درمان اجتماع هراسی این گروه آسیب پذیر، پیشنهاد می گردد.

واژه های کلیدی: شناخت درمانی، اجتماع هراسی، دانش آموزان

* کارشناس ارشد روان پرستاری، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی ساری

** کارشناس ارشد روان پرستاری

*** کارشناس ارشد روانشناسی دانشکده پرستاری نسیه ساری

**** تاریخ دریافت: ۸۱/۸/۱۳ تاریخ انجام اصلاحات: ۸۲/۱/۱۰ تاریخ تصویب: ۸۳/۷/۱۵

✉ ساری: میدان امام- سه راه جویبار- دانشگاه آزاد اسلامی

*** کارشناس ارشد روان پرستاری، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران

مقدمه

اجتماع هراسی^۱، یکی از کهن‌ترین اختلالات روانی است که از نظر تاریخی، پیدایش آن به زمانی برمی‌گردد که انسان، اجتماعی زیستن را آموخت. اما نخستین بار در سومین چاپ راهنمای آماری و تشخیصی اختلالات روانی (۱۹۸۰) به عنوان یک اختلال روانی قلمداد شد (۱).

اجتماع هراسی، ترس بیش از حد است که باعث می‌شود عملکرد و تعامل اجتماعی افراد، ناکافی و نامناسب شود به طوری که این افراد از مورد مشاهده قرار گرفتن، بیزار بوده و از موقعیت‌های اجتماعی، اجتناب می‌کنند (۳،۲). هم چنین این افراد از تهدید ارزیابی واقعی و بالقوه اجتماعی رنج برده و ناتوان می‌شوند و به طور کلی اجتماع هراسی، به عنوان یکی از ناتوان کننده‌ترین اختلالات اضطرابی شناخته شده است (۴).

به اعتقاد Bore (۱۹۹۷)، اجتماع هراسی به آن میزان که در جامعه وجود دارد، گزارش نمی‌شود (۲). در مطالعه‌ای که توسط سازمان بهداشت جهانی (۱۹۹۸) در پاریس انجام شد، مشخص گردید که شیوع این اختلال برای تمام عمر، ۱۴/۴ درصد و شیوع یک ماهه آن ۴/۹ درصد می‌باشد و آن را به عنوان سومین اختلال شایع روانپزشکی ذکر کردند (۵). Stein (۱۹۹۸) شیوع یک ساله اجتماع هراسی را بین ۷ تا ۸ درصد و Kaplan (۱۹۹۸) شیوع شش ماهه اجتماع هراسی را ۲ تا ۳ درصد و انجمن روان‌پزشکی آمریکا (۱۹۹۶) میزان شیوع اجتماع هراسی را در درمانگاه‌های سرپایی، بین ۱۰ الی ۲۰ درصد اختلالات اضطرابی گزارش کرده‌اند (۷،۶). نتایج تحقیقات Ries و همکاران (۲۰۰۲) در یک مطالعه آینده نگر که در طی ۱۵ سال بر روی نوجوانان ۱۹-۱۶ ساله سوئیس انجام شد، نشان داد که ۶ درصد نوجوانان از

اجتماع هراسی رنج می‌برند و ۲۴ درصد آنها فقط علائم اجتماع هراسی را از خود نشان می‌دهند و شیوع این اختلال در زنان بیشتر از مردان است (۴). پالهننگ (۱۳۵۷) شیوع یک ماهه این اختلال را در کاشان، ۴/۸ درصد گزارش نموده است (۸) در حالی که جاری (۱۳۷۸) شیوع اجتماع هراسی را در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان، ۶/۶ درصد گزارش کرده است (۹).

اجتماع هراسی، در مقایسه با سایر اختلالات اضطرابی، شیوع زودرسی در مبتلایان دارد و میانگین سن شروع این اختلال، ۱۵ سال می‌باشد و یکی از شایع‌ترین اختلالات روانی دوران بلوغ و تحصیلات متوسطه است (۱۰). اجتماع هراسی دانش آموزان، با توجه به سن شروع آن، عوارض جدی به همراه دارد که می‌تواند بر تکامل اجتماعی، تحصیلی و شغلی مبتلایان، تاثیر منفی داشته باشد (۱۱)؛ به طوری که این افراد موفقیت تحصیلی و شغلی ندارند، کم‌تر ازدواج می‌کنند و در موارد شدیدتر ممکن است از مدرسه اخراج گردند، فرار کنند، بی‌کار شوند و به دلیل دشواری انجام مصاحبه شغلی، در جست‌وجوی شغل برنیابند (۱۲). چنانچه اجتماع هراسی، به موقع درمان شود، مبتلایان از عوارض ناشی از این اختلال، در امان خواهند بود، ولی متأسفانه تنها ۵ درصد آنها هیچ‌گونه فرصتی برای درمان نمی‌یابند و زمانی به فکر درمان خود می‌افتند که مبتلا به یکی از اختلالات همراه شده باشند. اختلال افسردگی اساسی، از شایع‌ترین، اختلالات همراه با اجتماع هراسی است (۱۳). علاوه بر این، میزان خودکشی در مبتلایان به اجتماع هراسی، دو برابر افراد طبیعی بوده و اگر این اختلال، با سایر اختلالات همراه باشد، این میزان تا ۴ برابر افزایش می‌یابد (۱۰). اجتماع هراسی، درمان‌های مختلف دارویی و غیر دارویی دارد. از نظر Wells (۲۰۰۱)، درمان غیر

1. Social phobia

عدم انجام چنین تحقیقی در ایران، پژوهش حاضر با هدف تعیین تاثیر شناخت درمانی بر اجتماع هراسی دانش آموزان دبیرستان‌های دولتی شهر کاشان طراحی و اجرا شد.

مواد و روش ها

این پژوهش یک مطالعه کارآزمایی بالینی می‌باشد. نمونه‌های پژوهش را ۴۴ نفر از دانش آموزان پسر دبیرستان‌های دولتی شهر کاشان که در سال تحصیلی ۸۰-۷۹ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل می‌داد که به دو گروه مورد و شاهد ۲۲ نفره تقسیم شده بودند. برای نمونه‌گیری، ابتدا پس از اجازه از اولیاء دانش آموزان و مسئولین آموزش و پرورش مدارس مربوطه اسامی دانش آموزانی را که دارای مشکلات رفتاری بودند را از کمیته مشاوره آموزش و پرورش کاشان دریافت کرده و براساس ملاک تشخیصی اجتماع هراسی DSM-IV که توسط روانپزشک طرح انجام شد، ۱۰۱ نفر از دانش آموزان مبتلا به اجتماع هراسی شناسایی شدند که از این تعداد ۷ نفر از دانش آموزان بر اساس معیارهای حذف پژوهش نظیر درمان دارویی تحت نظر پزشک، سابقه شرکت در برنامه شناخت درمانی، سابقه اختلال روان پریشی و معلولیت جسمی، از پژوهش حذف شدند. سپس شدت هراس اجتماعی ۹۴ دانش آموز باقی مانده را از طریق پرسشنامه اجتماع هراس ماتیک و کلارک، مشخص نموده و ۴۴ دانش آموز که شدت اجتماع هراسی آنها بیش‌تر از بقیه بود، جهت شرکت در پژوهش، انتخاب شدند. سپس دانش آموزان براساس سن، وضعیت تحصیلی و ترتیب تولد و شدت اجتماع هراسی همگن شده و به طور تصادفی به یکی از دو گروه مورد و شاهد ۲۲ نفره تقسیم شدند. و جهت نشان

دارویی جهت اجتماع هراسی، موثرتر از درمان دارویی است. از موثرترین درمان‌های غیر دارویی شناخت درمانی^۱ و *exposure therapy* را می‌توان نام برد (۱۴). شناخت درمانی، یکی از روش‌های درمانی غیر دارویی است که مزیت آن در مقایسه با سایر روش‌های روان درمانی، در این است که مستقیماً با افکار و احساسات، که در تمامی اختلالات روانی از اهمیتی آشکار برخوردار هستند، سر و کار دارد. این روش درمانی، پایه‌های علمی دارد و به آسانی قابل آموزش و توصیف بوده و عمدتاً بدون رمز و راز می‌باشد و در تمام گروه‌های سنی کاربرد داشته و تاثیر به‌سزایی در پیشگیری از عود اختلال دارد (۱۵).

تحقیقات بسیاری در زمینه اثربخشی شناخت درمانی در درمان اختلالات اضطرابی و افسردگی انجام گرفته است. Foa و همکاران (۱۹۹۶) در مطالعات خود نشان داده‌اند که در درمان اختلالات اضطرابی منتشر، گروهی که به روش شناخت درمانی درمان شدند نسبت به گروه شاهد، بهبودی بیشتری نشان دادند (۱۶). Wells و همکاران (۲۰۰۱) Foa و همکاران (۲۰۰۲) و Hemimberg و همکاران (۲۰۰۳) در تحقیقات خود نشان دادند که شناخت درمانی گروهی، تاثیر بسزایی در کاهش اجتماع هراسی دارد (۱۴، ۱۶، ۱۷). به علاوه Hemimberg و همکاران (۱۹۹۸) و Roth و همکاران (۲۰۰۳) Liebowitz و همکاران (۱۹۹۹) طی پژوهشی تاثیر رفتار درمانی شناختی و دارو درمانی را بر درمان اجتماع هراسی مورد مقایسه قرار دادند و نتایج نشان داد که در پس آزمون بیمارانی که دارو دریافت کرده بودند، نسبت به سایر گروه‌ها، بهبودی بیشتری داشتند (۱۸، ۱۹، ۲۲). با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام شده در زمینه اجتماع هراسی و شیوع بالای آن در نزد نوجوانان و

1. Cognitive therapy

و تحلیل داده ها از آمار توصیفی و آزمون های t مستقل، t زوج و ضریب همبستگی پیرسون و آنالیز و اربانس یک طرفه، استفاده شد.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر تعداد ۴۴ نفر از دانش آموزان پسر دبیرستانی مبتلا به اجتماع هراسی با نمره بالای اجتماع هراسی، در ۲ گروه مورد و شاهد ۲۲ نفره شرکت کردند. متوسط سن نمونه‌های گروه مورد و شاهد به ترتیب ۱۵/۶ با انحراف معیار ۰/۹ و ۱۵/۵ با انحراف معیار ۱/۱ بوده است. ۵۹/۱ درصد نمونه ها در پایه اول و دوم و ۴۰/۹ درصد نمونه‌ها، در پایه تحصیلی سوم و پیش‌دانشگاهی مشغول به تحصیل بودند. ۹/۱ درصد نمونه‌های گروه مورد و شاهد، خانواده تک والدینی داشتند و ۵۴/۵ درصد نمونه‌ها فرزند سوم و بالاتر خانواده بودند و ۶۸/۲ درصد نمونه‌ها سابقه تغییر مدرسه را داشتند. در گروه مورد ۳۲/۵ درصد خانواده‌ها دارای ۱ فرزند و ۳۴/۵ درصد دارای ۲ فرزند و ۳۷/۵ درصد دارای ۳ فرزند و بالاتر بودند و در گروه شاهد ۳۵ درصد خانواده‌ها دارای ۱ فرزند و ۳۵/۸ درصد خانواده‌ها دارای ۲ فرزند و ۳۴/۶ درصد خانواده ها دارای ۳ فرزند و بیشتر بودند.

یافته‌ها نشان دادند که متوسط اجتماع هراسی نمونه‌های گروه مورد و شاهد به هنگام ورود به پژوهش به ترتیب ۳۵/۸ درصد با انحراف معیار ۸/۲ و ۳۴/۹ درصد با انحراف معیار ۷/۷ بوده است و نتایج آزمون t مستقل اختلاف معنی داری را بین دو گروه مورد و شاهد نشان نداد. بدین معنی که نمونه های گروه مورد و شاهد، اجتماع هراسی یکسانی داشته و از لحاظ شدت اجتماع هراسی به هنگام ورود به پژوهش بر حسب متغیرهای ذکر شده، همگن بودند.

دادن همگن بودن دو گروه از آزمون های t مستقل، کای دو و فیشر استفاده شد.

گردآوری داده ها، به روش خود گزارش دهی بود که در طی دو مرحله، هنگام ورود به پژوهش و ۶ هفته پس از آن انجام شد. ابزار گردآوری داده ها، شامل دو بخش، مشخصات زمینه‌ای و پرسشنامه اجتماع هراسی ماتیک و کلارک بود. برای تعیین اعتبار علمی ابزار، از روش اعتبار محتوی و جهت تعیین اعتماد علمی ابزار، از روش آزمون مجدد استفاده شد و اعتماد علمی آن با ضریب همبستگی ۹۵ درصد به تایید رسید. جهت گروه مورد، جلسات شناخت درمانی از قرار هفته ای دو جلسه یک ساعت و نیمه به صورت گروهی و به مدت ۶ هفته، به صورت هم زمان، تشکیل گردید. اولین جلسه، جزوه راهنمای شناخت درمانی در اختیار گروه مورد قرار داده شد و در هر جلسه، برای نمونه ها، یکسری تکالیف خانگی تعیین و در جلسات بعد، مرور می‌شد. در اولین و دومین جلسه در زمینه اجتماع هراسی و شناخت درمانی، توضیح داده شد. سومین جلسه، ارتباط با حالات روحی فرد بود. در جلسه چهارم و پنجم، خطاهای شناختی دانش‌آموزان تعیین شد. جلسه ششم در رابطه با عزت نفس و احترام به خود بود. در جلسه هفتم، دانش‌آموزان در مورد استفاده از فرم گزارش روحیه روزانه، آموزش دیدند. در جلسه هشتم و نهم در زمینه رسیدن به شناخت سالم، کار شد. در جلسه دهم، دانش‌آموزان، اجتماع هراسی واقع بینانه‌ای را شناسایی کردند. جلسه یازدهم در مورد نظام ارزشی سالم بود و در جلسه دوازدهم، مطالب ارائه شده، مرور شد. در پایان شناخت درمانی، هر دو گروه مورد و شاهد (گروه شاهد هیچ گونه ارتباطی با گروه مورد نداشتند) پرسشنامه اجتماع هراسی را تکمیل کردند و اختلاف حاصله، تعیین شد. گروه شاهد با هماهنگی مرکز مشاوره آموزش و پرورش کاشان، جهت درمان به روان‌پزشک معرفی شدند. جهت تجزیه

و ۶ هفته بعد از آن، ۱/۴ با انحراف معیار ۴/۶ می‌باشد و آزمون آماری t زوج، اختلاف معنی داری را بین پیش آزمون و پس آزمون نشان نداد.

یافته‌ها در رابطه با نحوه پاسخ‌گویی گروه شاهد به سؤالات پرسشنامه به هنگام ورود به پژوهش و بعد از شناخت درمانی گروه مورد، بیانگر آن است که تنها در دو سؤال پیش آزمون و پس آزمون (سؤالات ۱۶ و ۱۸) اختلاف معنی داری وجود داشته است ($P < ۰/۰۵$). بدین معنی که نمونه‌های گروه شاهد در طول تحقیق در نحوه پاسخ‌گویی به سؤالات فوق، کاهش امتیاز قابل ملاحظه‌ای داشتند.

با مقایسه اختلاف اجتماع هراسی در دانش‌آموزان گروه مورد و شاهد، پس از شناخت درمانی گروه مورد، یافته‌ها مبین آن است که متوسط اختلاف اجتماع هراسی نمونه‌های گروه مورد و شاهد به ترتیب ۱۰/۸ با انحراف ۴/۷ و ۱/۴ با انحراف معیار ۴/۶ بوده است و آزمون آماری t مستقل، اختلاف معنی داری را بین دو گروه مورد و شاهد نشان داد. ($P < ۰/۰۰۰۱$ و $df = ۳۹$). بدین ترتیب اجتماع هراسی گروه مورد در مقایسه با گروه شاهد، در طول تحقیق کاهش قابل مقایسه‌ای داشته است.

بحث

یافته‌های پژوهش نشان داد که در پس آزمون، میزان اجتماع هراسی در گروه مورد نسبت به گروه شاهد کاهش قابل ملاحظه‌ای داشت. در تایید یافته‌های فوق، Cox و همکاران (۱۹۹۸) متوسط اجتماع هراسی مبتلایان به این اختلال را پس از ۱۲ جلسه شناخت درمانی از ۳۳/۹۲ با انحراف معیار ۱۵/۵۲ به ۳۵/۸۸ با انحراف معیار ۱۶/۷۰ ذکر کردند (۲۰).

هم‌چنین Mattick (۱۹۹۹) میانگین اجتماع هراسی مبتلایان به اجتماع هراسی را پس از شناخت درمانی از ۴۱/۳ با انحراف معیار ۱۷/۴ به ۲۸/۶ با انحراف معیار

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی نمونه‌های مورد پژوهش بر حسب مشخصات دموگرافیک دانش‌آموزان دبیرستان‌های کاشان در دو گروه مورد و شاهد به هنگام ورود به پژوهش. ۱۳۸۰

متغیر	گروه		
	مورد (تعداد(درصد))	شاهد (تعداد(درصد))	جمع (تعداد(درصد))
پایه تحصیلی			
اول و دوم	۱۳ (۵۹/۵)	۱۳ (۵۹/۱)	۲۶ (۵۹/۱)
سوم و پیش‌دانشگاهی مردود شدن	۹ (۴۰/۹)	۹ (۴۰/۱)	۱۸ (۴۰/۹)
دارد	۱ (۴/۵)	۲ (۹/۱)	۳ (۶/۸)
ندارد	۲۱ (۹۹/۵)	۲۰ (۹۰/۹)	۴۱ (۹۳/۲)
سابقه تجدید شدن			
دارد	۱۰ (۴۵/۵)	۹ (۴۰/۹)	۱۹ (۴۳/۲)
ندارد	۱۲ (۵۴/۵)	۱۳ (۵۹/۱)	۲۵ (۵۶/۸)
نوع خانواده			
زوج والدین	۴۰ (۹۰/۹)	۲۱ (۹۵/۵)	۶۱ (۹۳/۲)
تک والدین	۲ (۹/۱)	۱ (۴/۵)	۳ (۶/۸)
ترتیب تولد			
اول	۴ (۱۸/۲)	۴ (۱۸/۲)	۸ (۱۸/۲)
دوم	۳ (۱۳/۳)	۵ (۲۲/۷)	۱۱ (۲۵)
سوم و بالاتر	۱۲ (۵۴/۵)	۱۳ (۵۹/۱)	۲۵ (۵۶/۸)
مهاجرت			
دارد	۱۵ (۶۷/۲)	۱۱ (۵۰)	۲۶ (۵۹/۱)
ندارد	۱۷ (۳۱/۸)	۱۱ (۵۰)	۲۸ (۴۰/۹)
رفاقت با هم‌کلاسی‌ها			
دارد	۱۰ (۴۵/۵)	۱۵ (۶۷/۲)	۲۵ (۵۶/۸)
ندارد	۱۲ (۵۴/۵)	۷ (۳۱/۸)	۱۹ (۴۳/۲)

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که اجتماع هراسی گروه مورد نسبت به گروه شاهد، در پس آزمون، کاهش قابل ملاحظه‌ای داشته است و آزمون t مستقل اختلاف معنی داری را بین دو گروه مورد و شاهد نشان داده است.

جدول شماره ۲: شاخص‌های آماری اجتماع هراسی دانش‌آموزان دبیرستان‌های کاشان در دو گروه مورد و شاهد بعد از شناخت درمانی (گروه مورد) در سال ۱۳۸۰

شاخص آماری	گروه	
	مورد	شاهد
میانگین	۲۵/۲	۳۴/۰
انحراف معیار	۶/۷	۸/۱
نتیجه آزمون	t مستقل	
	$P = ۰/۰۰۰۶$	$df = ۳۹$

به علاوه، نتایج حاکی از آن بود که متوسط نمرات اجتماع هراسی در گروه شاهد به هنگام ورود به پژوهش

ملاحظه‌ای در اجتماع‌هراسی دانش‌آموزان گروه مورد نسبت به گروه شاهد ایجاد شده است و نتایج تحقیقات Wells و همکاران (۲۰۰۱) و hemimberg و همکاران (۲۰۰۳) و Hauq و همکاران (۲۰۰۱) نشان داد که شناخت درمانی گروهی باعث کاهش اجتماع‌هراسی می‌گردد (۲۳، ۱۷، ۱۴).

به طور کلی نتایج حاصل از این پژوهش مؤید آن است که به دنبال آموزش شناخت درمانی، کاهش قابل ملاحظه‌ای در اجتماع‌هراسی دانش‌آموزان گروه مورد نسبت به گروه شاهد ایجاد شده است، لذا با توجه به این که اجتماع‌هراسی، عامل بروز و تشدید سایر اختلالات روانی است، از نتایج این پژوهش می‌توان در ارتقاء بهداشت روانی نسل جوان و خصوصاً دانش‌آموزان بهره جست. از طرفی به دلیل تاثیر سوء اجتماع‌هراسی بر روند تحصیلی دانش‌آموزان در محیط آموزش و پرورش، می‌توان با آموزش شناخت درمانی به دبیران، معلمان و مربیان مهدکودک‌ها در مورد علائم، عوارض و روش‌های مقابله با این اختلال، به ویژه شناسایی مبتلایان، گامی مفید در جهت پیشبرد اهداف آموزشی و تحصیلی برداشت.

۱۷/۳ ذکر کرده است؛ به طوری که اختلاف معنی‌داری بین پیش‌آزمون و پس‌آزمون مشاهده شد (۲۱). تحقیقات انجام شده توسط Hauq و همکاران (۲۰۰۳) و نیز Kasper و همکاران (۱۹۹۸) نشان داد که شناخت درمانی گروهی در طی ۱۲ جلسه ۱ ساعته بر روی دانش‌آموزان باعث کاهش اجتماع‌هراسی شده است (۲۳، ۲۴). یافته‌های پژوهش، اختلاف معنی‌داری بین متوسط اجتماع‌هراسی گروه شاهد در پیش‌آزمون و پس‌آزمون نشان نداد، بدین معنی که اجتماع‌هراسی نمونه‌های گروه شاهد در طول تحقیق بدون تغییر مانده است.

نتایج حاصل از تحقیقات Mattick (۱۹۹۹) نشان داد که به دنبال شناخت درمانی میانگین اجتماع‌هراسی گروه مورد از ۴۲/۷ به ۲۶/۶ رسید در حالی که در گروه شاهد، میانگین اجتماع‌هراسی از ۳۷/۵ به ۳۷/۶ تغییر کرد (۲۰). این امر نشانه آن است که در گروه شاهد تغییر محسوسی در میزان اجتماع‌هراسی ایجاد نشده است که با نتایج تحقیق اخیر هم خوانی داشته است. به طور کلی نتایج حاصل از این پژوهش مؤید آن است که به دنبال شناخت درمانی، کاهش قابل

فهرست منابع

1. Jefferson J.W. "Social phobia a pharmacologic treatment over View:" *Journal of clinical Pschiatry*. 1995; 56: 18-24.
2. Bore J.A. "Social phobia epidemiology, recognition and treatment:" *British Medical journal*, 1997;315: 796-800.
3. Rosenbaum J,F. "The etiology of social phobia advances in behavioral cognitive therapy of social phobia." *Journal of Clinical psychiatry*, 1994; 55:10-16.
4. Ries M.K, Shelli A, Suddhasatta A. "The spectrum of socil phobia in the Zurich cohort study of young adults". *Biological psychiatry*, Elsevier sience. 2002, 51 (1): 81-91.
5. Lecrubier Y. "comorbidity in social anxiety disorder, impact on disease burden and management." *Clinical psychiatry*, 1998; 59: 32-37.

6. Stein M.B. Subtypes of social phobia and comorbidity with depression and other anxiety disorders". *Journal of Affect Disorder*, 1998; 50:11-16.
7. Kaplan H.L, Sadock BJ. *Synopsis of Psychiatry behavioral sciences and clinical Psychiatry*, Newyork Wilkins, 1998.
۸. پالهننگ، حسن و همکاران. بررسی همه گیر شناسی اختلالات روانی در شهر کاشان، فصلنامه اندیشه و رفتار. شماره ۴. بهار ۱۳۷۵، ص: ۲۷-۱۹
۹. جاری، محسن. بررسی میزان فراوانی اضطراب اجتماعی در دانشجویان دانشکده پزشکی و پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کاشان. پایان نامه دکترای حرفه‌ای پزشکی عمومی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، ۱۳۷۸.
10. Hirschfeld RMA. "The impact of health care reform on social phobia." *Journal of Clinical Psychiatry*, 1995; 56: 13-17.
11. Westenberg HGM. "The nature of social anxiety disorder". *Journal of Clinical Psychiatry*, 1998; 59: 20-24.
۱۲. انجمن روانپزشکی آمریکا. راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی. ترجمه محمدرضا نیک خو، هامایاک آوادیس یانس. تهران: انتشارات سخن، ۱۳۷۴.
13. Magee W.J. "Agoraphobia, simple phobia and social phobia in the national comorbidity survey". *Archive of General psychiatry*, 1996; 53(2): 152-168.
14. Wells A, Papagoria C. "Brief cognitive therapy for social phobia: a case series. *Behavior research and therapy*. 2001; 36: 713-20.
۱۵. بلک برن، ایوبی. ماری، دیویدسون، کیت ام. شناخت درمانی افسردگی و اضطراب. ترجمه حسن توزنده جانی، مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۷۴.
16. Foa EB. "Cognitive biases in generalized social phobia". *Journal of Abnormal psychology*, 1996; 105(3): 433-439.
17. Hemimberg RG, Becker RE. "Cognitive CNS specter. *Guilford publisher*. 2003; 8(5): 373-381.
18. Heimberg R,G. "Cognitive behavioral group- therapy VC phenelzine therapy for social phobia, 12 Week out come". *Archive of General Psychiatry*, 1995; 55: 1133-1141.
19. Liebowitz MR. "Cognitive- Behavioral group therapy versus phenelzine in social phobia". *Depress-Anxiety*, 1999; 10(3): 89-98.
20. Cox BG. "A comparison of social phobia outcome measures in cognitive behavioral group therapy, *Behavior- Modification*, 1998; 22(3): 285-297.
21. Mattick R.P. "Development and validation measures of social phobia scratingy fear and social intraction anxiety". *Behavior Research and therapy*, 1999; 35: 455-470.
22. Roth DA, Foa E.B. "Cognitive Behavioral treatment of social phobia." *Curr-psychiatry Rep*. 2003; 5(1): 289-96.

23. Hauq T.T, Blomhott S, Hellstrom K, Holme I, Humble M. "Cognitive-therapy and sertraline in social phobia: I-year follow up of a randomised controlled trial." *Br.j. Psychiatry.* 2003; 182: 312-8.
24. Kasper Siegfried. "Social phobia: the nature of the disorder." *Journal of affective disorder* 1998; 50: 3-9.